СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 190. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 10-го вересня 1942. No. 190. Jersey City, N. J., Thursday, September 10, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere

ОКРУЖНИЙ ЗЇЗД МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

ДІТРОЙТ. — Минулої неділі, заходами окружного комітету Ліґи, відбувся в місцевім Українськім Народнім Домі довколичний зїзд Ліґи Молоді Українського походження. На зїзді було багато приявних з Америки і Канади. Зїзд підкреслив потребу звертати всі наші моральні і матеріяльні сили в напрямку воєнних зусиль Америки. Вступну промову виголосив новий предсідник Ліґи, Йосиф Гурскі з Дітройт. Попередній голова, Ч. Монастирський, яктеж скарбник Йосиф Лисогір і радний Петро Захарчук пішли до війська. Головну промову виголосив С. Шумейко, редактор „Ди Юкрайнієн Віклі", в котрій підкреслив потребу усіма силами піддержувати Америку в війні, щоб по війні всюди запанувала свобода та демократія, та щоб у Вашинґтоні над амбасадою незалежної української держави повівав зоряний прапор поруч з українським — жовто-блакитним. На банкеті того дня, вечором промовляли ще: Йосиф Гурскі, д-р А. Кібзей, адв. І. Панчук, адв. Д. Кузь і пані Шустакевич. Товстмайстром був С. Лупінецький. Підчас банкету Клюб Абсольвентів, через свого предсідника І. Іванчука, вручив стипендії двом ученикам.

В пополудневім концерті виступав мішаний хор, під управою С. Лупінецького і жіночий хор під управою Стефанії Андрусевич. Сольо виконали: Доня Стефанія і Роман Мараз. Вони теж виконали разом дует. Піянове сольо виконав І. Кузь мол. Слово сказав адв. І. Панчук. Кінцеве слово фін. секретар Ліґи, І. Іванчук.

УРЯД ВІЗЬМЕ ПІД СВОЮ КОНТРОЛЮ ВСІ БОСИ, ТРОКИ І ТАКСІВКИ.

ВАШИНҐТОН. — Офіс воєнної транспортації рішив перебрати під свій цілковитий заряд всі боси, троки і таксівки, що знаходяться в Злучених Державах Америки. Їх усіх начисляють біля пять міліонів. Босів є біля 150,000, таксівок біля 50,000, а решта бизнесові троки. Офіс оборонної транспортації буде так орудувати, як це буде потрібно для воєнних зусиль нації, та для вдержання конечного пасажирського і бизнесового руху. Маючи всі ці моторові вози під своєю контролею згаданий Офіс моґтиме справедливо наділяти їх ґазоліною, та потрібними опонами, знаючи добре, що ці потрібні нині продукти не будуть марновані.

НАСТУПЛЯТЬ ДАЛЬШІ КОНТРОЛІ.

НЮ ЙОРК. — В прилюдній промові голова Офісу Заряду Цін, Ліон Гендерсон, заявив, що всі ділянки господарського життя будуть підпадати під чимраз більшу контролю урядових чинників, доки ціле економічне життя Америки не стане одним скоординованим підприємством, контрольованим державою. Це підприємство даватиме президентови повну силу використовувати усю силу нації для воєнних цілей. Бо на жаль, говорив Гендерсон, американці в тих небезпечних часах ще далі думають поняттями особистих зисків, а не поняттями воєнної перемоги. Все треба жертвувати для перемоги, говорив він.

ЗАСТАНОВЛЯЮТЬСЯ НАД ПОДАТКОВИМИ ДОДАТКАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Фінансовий сенатський комітет застановляється над проектом сенатора Джорджа, щоб наложити на всіх людей, що заробляють по $12 і вище на тиждень, додатковий податок, у висоті пять відсотків від зароблених грошей, з тим застереженням, що та сума по війні булаб повернена людям назад. Це фактично булоб примусове щадження. Проти цього деякі сенатори мають застереження, кажучи, що такий податковий додаток може позбавити людей средств до життя, а також завдасть чимало мороки державним чинникам. Сенатор Джордж заявив, що при стягуванні тих податкових додатків браноб під увагу довги поодиноких людей, як теж їх асикураційні грамоти і даваноб їм можливість покривати одне і друге.

ПЕТРІЛО ВИДАЄ ЩЕ ОДИН „УКАЗ".

НЮ ЙОРК. — Голова нюйорської музичної юнії, Джеймс Петрілло, що недавно заборонив всім своїм членам накручувати рекорди, тепер видав ще один диктаторський „указ", а саме, що заборонив їм співати для елетричних машин, з котрих опісля можна буде передавати наспіване один раз на радіо. На радіо такі авдиції з електричних машин називають „переписанням", чи „транкріпцією". Ці транкрипції були дуже поширені на радіових стаціях, зокрема в оголошеневих авдиціях, що розходилось по сотках стацій Америки. Артисти наспівували такі транскрипції, й опісля один раз можна було їх надати по сотках стаціях. Тепер Петрілло хоче це знести.

Сенат Започаткував Акцію Звернену Проти Інфляції

ВАШИНҐТОН. — Відгукуючись на заклик президента, щоб запобігати інфляції, інакше президент сам візьметься за те діло — сенатський комітет банковости і валюти розпочав наради, щоб уложити законопроект контролі цін на фармерські продукти і на працю, та опісля той законопроект предложити конґресови до затвердження. Сенатори говорять, що ті наради не будуть тягнутись в безконечність, а впродовж одного тижня дадуть певний вислід. Багато з сенаторів поділяє думку президента, що вже найвищий час підприйняти рішучі міри для боротьби з загрозою інфляції.

АМЕРИКА Й БРИТАНІЯ РІШИЛИСЬ НА ОФЕНЗИВНУ АКЦІЮ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

ВАШИНҐТОН. — Рівночасно з заявою премієра Чорчила в британськім парляменті, в урядових колах Вашинґтону заявили, що американські й британські державні мужі та ґенерали, котрі недавно мали свої наради в Лондоні, рішили повести вже в короткому часі офензиву проти Німеччини й тим дати Советам всяку можливу поміч. Як та офензива має виглядати, вашинґтонські кола виразно не говорять, але в добре поінформованих джерелах ходять чутки, що це означає вже недалеке відкриття другого фронту в західній Европі.

АМЕРИКА ВІДКИДАЄ ПРОТЕСТ ЛЯВАЛЯ

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту відкинув протест Лявaля, котрий перед американським представником у Віші протестував проти бомбардування французьких міст з боку американських літаків. У відповіди на той протест американський уряд заявив, що американські літаки бомбардують не французькі міста, лише ворожі, німецькі сили, що знаходяться в тих містах. Ті бомбардування не лише не будуть припинені, але будуть збільшатись, говорить департамент стейту.

БОЇ В НОВІЙ ҐВІНЕЇ

АМЕРИКАНСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Бої з японцями в Новій Ґвінеї тривають далі. Американсько-австралійські сили цілковито знищили японські частини, що пробували захопити побережжа в заливі Мілн, вбивши там 700 японців. Але на побережжі в Кокода бої тривають далі і японці підсуваються до порту Моресбі, що є важним пунктом в обороні Австралії. Вони віддалені від Порту Моресбі на 60 миль.

Американські Літаки Бють по Базах Осі на Креті

КАЇРО. — Бомбовики американської армії на спілку з британськими брали участь у летничому нападі на залив Сунда на Креті. Пожари, спричинені рейдом, видно було потім на віддаль 60 миль.

Американські бомбовики доконали теж нападу на конвой кораблів Осі на Середземному Морю. Летуни поцілили бомбами ворожий нищитель та ушкодили один торговельний корабель. Вони теж ушкодили один ворожий корабель по дорозі між Тобруком і Дерною.

У МЕКСИКУ ВБИТО ЯПОНСЬКОГО САБОТАЖНИКА

МЕКСИКО. — Один мексиканський вояк, що стояв на сторожі на північній частині столиці, пробив баґнетом і вбив на місці японця, що пробував перервати телеґрафічну лінію. За заподанням ґазет, це перший японський саботажник, який згинув у Мексику.

ЗНОВУ ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРУ ВІЙНУ ЯПОНІЇ ПРОТИ СОВЕТІВ

ЧУНҐКІНҐ. — Місцеві чужинецькі дипльоматичні круги знову дістали вістку з Токія, що Японія збирається вже в найближчій будучности починати кампанію проти Советів. Мовляв, такої війни можна тепер сподіватися кожної хвилі. Кажуть, що японський уряд уже навіть поставив Росії домагання, яких Росія не може сповнити, а яких відмова буде для Японії притокою починати воєнні кроки.

З Манчуква приходять вісти про постійний довіз японських вояків на сибірську границю.

БУДЕ ВИПРАКТИКОВАНЕ НА ЯПОНЦЯХ.—Бачимо, як американські вояки вправляються в стріляннюю, присідаючи, щоб таким чином не дати ворогови доброї ціли, коли буде пробував відбиватись. Це вправи американських маринарів в Сан Дієго, в Каліфорнії. У вояка зліва бачимо ніж в сховку, що є на той випадок, колиб прийшло з ворогом до рукопашного бою.

ЧОРЧИЛ ОБІЦЮЄ ПОВНУ ДОПОМОГУ СОВЕТАМ

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил зложив палаті послів британського парляменту звіт зо своїх подорожей від розїзду парляменту на вакації. У цій промові премієр подав огляд поступу війни від останньої своєї промови та натякував на різні будучі посунення Обєднаних Держав.

Найбільше зацікавлення викликала та частина його промови, в котрій він говорив про свої відвідини в Кремлині та розмову зо Сталіном. Він дав до зрозуміння, що він уповні порозумівся з премієром советського союзу та що провідники союзу переконані в щирість британських бажань допомогти Росії на всякий можливий спосіб. Ві говорив, що не може розкривати тайни про майбутні пляни Обєднаних Держав, аби лишити ворога в сумніві щодо того, коли, де й як буде відкритий другий фронт. Він заявив, що британська десята армія в Ірані й Іраку буде евентуально помагати російському лівому крилу на Кавказі. Він запевняв, що аліянтська кампанія в Єгипті стоїть добре.

ВИЛКІ ПРО АЛІЯНТСЬКУ ПЕРЕМОГУ В ЄГИПТІ.

АНКАРА (Туреччина). — Венделл Вилкі, особистий репрезентант президента Рузвелта, заявив тут по своїм приїзді з Єгипту, що аліянтські війська розбили сто повзів підчас першої нової офензиви ґенерала Ромеля, в котрій Ромель мав 290 повзів першої лінії. За заявою Вилкі, положення Ромеля мусить бути важке: „Ромель каже, що його маневри були чисто вивідні, але як він зробить ще кілька таких вивідних маневрів, то йому зовсім не лишиться війська воювати."

Вилкі, котрий прибув з Каїра до Анкари літаком, говорив з великим признанням про воєнну кампанію ґенерала Монтґомері.

ЯПОНЦІ ДАЛІ ПРОГРАЮТЬ ПІД КАНТОНОМ.

ЧУНКІНҐ (Китай). — Японські війська у провінції Квантунґ відступили знову цим разом аж до міста Функай, що лежить 15 миль на північ від важного морського міста Кантону. Рівночасно вони стягнули назад праве й ліве крила.

Вся околиця, відступлена японськими військами, представляє страшну руїну. З міст осталися лише згарища, повні трупів. На одному городі католицької церкви нараховано 280 трупів.

ЧЕРГОВІ РЕЙДИ ПРОТИ НАЦІСТИЧНИХ ПОЗИЦІЙ І ЦЕНТРІВ.

ЛОНДОН. — У вівторок днем британські літаки зробили налет на французькі порти Гавр і Шербурґ. Підчас тих операцій британці втратили два боєві літаки. Опісля бомбовики Обєднаних Держав зробили масовий рейд на одно важне німецьке місто; зо звідомлення націстичного радія виходить, що ціллю рейду був Франкфурт над Меном.

РОЗЄДНАННЯ СЕРЕД ФРАНЦУЗІВ ЗА ВІДНОШЕННЯ ДО ЖИДІВ.

БЕРН (Швайцарія). — Між церквою й державою в Франції виринає поважний розкол за політику супроти жидів. Під натиском нацистичного уряду уряд Петена й Лявaля почав масову депортацію жидів. Згідно з цею політикою уряд у Віші домагався видачі жидівських дітей, що найшли приміщення по католицьких приютах. Коли уряд став робити натиск на церковну ґієрархію, ця спротивилася політиці уряду, а архиєпископ Тулюзи, Жюль Жеро Салеж, видав навіть пастирський лист, у котрому гострими словами осудив протижидівську політику уряду Петена й Лявaля, а котрий казав прочитати по церквах без коментарів.

У цьому листі епископ Салеж підчеркує з натиском, що християнство наказує своїм вірним трактувати жидів як своїх ближніх: „вони є наші браття . . . ніякий християнин не може цього забути". Він також покликується на толерантні традиції французького народу.

В окупованій полосі всі кардинали й епископи внесли в цій справі рівночасно протест до Петена. Акція епископів ставить у важке положення уряд у Віші, котрий досі залюбки говорив, що християнство є основою його „нового порядку".

Рівночасно з тою кампанією проти жидів французький уряд у Віші вже почав кампанію й проти католиків. Для цеї цілі уряд приказав обєднати всі французькі юнії, касуючи тим самим осібно існуючі католицькі юнії.

КАНАДІЙСЬКА ПШЕНИЦЯ НА ДОПОМОГУ ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН. — До порту Атени приїхали три шведські кораблі з ладунком 15,000 тон канадійської пшениці. Роздачею цеї пшениці голодуючим грекам займеться спеціяльна комісія, встановлена шведським урядом. Англія дала дозвіл на переїзд цих кораблів через бльокаду.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЛЯ ВИГРАННЯ ВІЙНИ ТРЕБА БОРОТЬБИ ПРОТИ ДОРОЖНЕЧІ

Два рази за один день виступив президент Злучених Держав з публичною заявою. Наперед вислав він до конґресу послання про потребу як найскоршого ухвалення законів проти зростаючої дорожнечі життя, а потім промовив про ту саму справу й про поступ війни до всего американського народу через радіо. У своїм посланню президент подав конґресові речинець до ухвалення потрібних законів проти інфляції, речинець дуже короткий, бо всего 23 дні. Ці всі факти разом показують, як пильною справою вважає президент краю цю проблєму коштів життя.

У своїм посланню до конґресу президент показав, що без законодавства проти зросту дорожнечі життя край скоро найдеться перед поважною господарською кризою. Коли засоби до життя почали дорожіти, президент зажадав був уже давніше від конґресу „замороження" цін. Конґрес тоді дещо в тій справі зробив, але не зробив усего потрібного, а передовсім не захотів заморожувати ціни фармерських продуктів на стопі, відповідній до цін фабрикатів. Це фаворитування одної групи підняло ціни харчів для всего громадянства. Через заморожування робітничої заплати та цін багатьох товарів доходи робітників і багатьох підприємців поверховно осталися такі самі, але в дійсности зменшилися. Якщо ціни на харчі мають далі рости, то робітники повинні би дістати більшу заплату. Зрештою, як фаворитування фармерів не скінчиться, то цін на харчі зовсім не можна буде сконтролювати, їх зростові кінця не буде.

Можливо, якби часи були нормальні, то ця проблема не була би така важка. Одначе Америка тепер находиться в війні. Найважнішим питанням часу для Америки є виграти цю війну. Тимчасом нерозвязання питання зросту дорожнечі робить ведення війни багато труднішим. Зріст цін харчів мусить потягнути за собою зріст заплати й цін інших товарів. За долар буде можна дістати менше всякого добра. Значиться, доляр обезціниться. З обезціненням гроша обезціниться все, що на ціну гроша спирається: вартість ощадностей, пенсій, обезпечення. Це мусить викликати деморалізацію серед населення, військового й цивільного. Це замотає продукцію літаків, повзів, кораблів, гармат, від яких залежить виграна в війні.

Такими маркантними словами президент випікав на народній свідомості небезпеку, яка грозить краєві. В подібний різкий спосіб говорив він про потребу чим скоршої заради на ці лиха, вияснюючи тим, чому він дав конґресові до 1. жовтня речинець на ухвалення відповідних законів. Рівночасно президент загрозив, що, коли конґрес не сповнить свого обовязку, він ужиє своєї влади як командант воєнної сили для видання потрібних заряджень для здержання дорожнечі, що грозить воєнній продукції та продовжує й утруднює ведення війни.

Виявляти Недомагання!

Хто робить кращу прислугу справі заведення кращого ладу в світі: той, що закриває недомагання і перешкоди, чи той, що їх виявляє?

Питання це є великої ваги теж і для воєнної справи, себто для того, щоб скоро й певно віднести перемогу. Та війна це річ переходова, зате мир і лад, які думаємо завести, повинні бути тривкі. А щоб так сталося, треба усунути все те, що є загрозою як мира, так і того, щоб люди в світі могли свобідно жити.

З цього льогічно виходить, що ті, що такого дійсно собі бажають, повинні завжди видвигати те, що є несправедливе і як таке не повинно мати місця в новому повоєнному ладі.

Ось такої думки є Гарольд Батлер, британійський посол у Вашингтоні, що говорив на ту тему на Міжнароднім Студентськім Зїзді. Він є теж директором Британійської Інформаційної Служби і вже з цього боку важно знати, які він заступає думки. Отже він сказав таке:

„Одиноким живим звязком, який може твердо обєднати всі держави, є спільна віра в справедливість для усіх і спільна постанова боротись з несправедливістю, деб тільки вона не появилась. З цього виходить, що треба глядіти дійсности в вічі, не заслонюючись тим, що справи виглядають справедливо, або є близькі до справедливости, коли, навпаки, вони є страшно погані й відражаючі".

Очевидно, що сказане відноситься не тільки до „держав", але до живих людей, до народів. Та між тими народами є такі, що через гіркі досвіди не дуже вірять балачкам про „справедливість". Мабуть і те мав Батлер на думці, коли казав, щоб далі „не лякатись мріяти", бо „вся ідея свободи вийшла з мрії, яка виглядала недосяжною". А стала досяжною тільки через змагання людей, цілих поколінь і цілих століть.

Ось тому і тим, що вже не раз завелись на „міжнародній справедливости", як от українському народові, теж не лишається нічого іншого як далі „мріяти", а заразом і боротись, щоб справедливість могла затриюмфувати. І тому треба далі виявляти ось ті недомагання і кривди, через які доводилось і доводиться українському народови переносити стільки несправедливостей. Та коли іде про боротьбу, то український нарід ті крови проляв уже море й далі її проливає. Але коли іде про виявлювання „поганих і відражаючих" несправедливостей, то справа представляється слабше. Подбати про неї повинні під теперішню пору ті, що є з української крови і живуть на американській землі. Що цього не робиться, це є нашим великим недомаганням, яке повинно бути обовязково зліквідоване.

Батлер, коли думає про новий лад у світі, переконаний, що доперва молодь осягне те, що не вдалось старшим. Але, якщо буде егоїстичною і не думатиме про зиски і матеріяльні користи. І нам теж так здається. Навіть тоді, коли думаємо про кращу оборону української справи.

РОСІЙСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ ТА НАСТУП ГІТЛЕРА НА СОВЄТИ

Біля два міліони росіян викинених з рідної землі.

Прихід большевиків до влади у Росії 1917-го року спричинив найбільшу в історії людства політичну еміґрацію, з якою щодо числа не може рівнатися ні французька політична еміґрація в часі Великої Французької Революції, ні яканебудь інша. Підчас коли знані досі в історії політичні еміґрації начисляли тисячі, а що найбільше десятки тисяч людей, російська большевицька революція викинула поза межі рідної землі біля два міліони росіян, що скупчилися у більші осередки в Юґославії, Франції, Чехословаччині, Манджурії, Китаю та в Америці.

Під політичним оглядом російська еміґрація була розбита на цілу низку орієнтацій, починаючи від ріжних соціялістичних груп, йдучи попри конституційних демократів до монархістів, кінчаючи на виразно фашистівських угрупованнях. Та як не ріжнилися вони у своїх поглядах на минуле та майбутнє Росії, всіх їх лучила невмолима ворожнеча до совєтського устрою. Знову для большевиків не було ріжниці між монархістом-еміґрантом та соціялістом чи соціяльним революціонером. Словом, не можна було навіть подумати, щоб між большевицьким урядом та російською еміґрацією могло наступити якенебудь наближення.

Російська еміґрація становила для себе майже замкнене громадянство, бо на еміґрації опинилося теж офіціяльне представництво російської православної церкви. Після смерти першого московського патріярха поцарських часів Тихона, та після майже цілковитого знищення православної церкви в Росії, еміґрація створила поза батьківською землею власну церковну організацію, на чолі котрої поставлено митрополита Антонія Храповицького, бувшого київського митрополита, який резидував у Юґославії та не признавав влади містоблюдителя московського патріяршого престола митр. Сергія, бо йому закидала еміґрація, що він прихильно ставиться до безбожницького уряду. Таке саме становище займала супроти містопатріярха Сергія також російська православна церква в Америці. Кожного хто поза Совєтами признавав Сергія, ортодоксийні православні вважали зрадником православія. Православна церква на еміґрації, далі монархістична, признавала леґальною владою царя Володимира Кириловича.

Російська еміґрація продовж останніх двацять пять літ вела на чужині назагал дуже злиденне життя, малощо краще ніж майже стотисячна політична українська еміґрація з Совєтської України. Тільки невеличка кількість високо кваліфікованих інтелектуалів або профеніоналістів найшла собі пригожу працю на еміґрації, решта, здебільша інтелігенція, вела марне життя в Парижі чи Берліні як реставраційні прислугачі, портери, шофери, а вже мрією було в них мати власну таксівку та нею заробляти на життя.

Надії російської еміґрації на майбутню війну.

Більшість російських еміґрантів орієнтувалася на поміч давної антанти — Франції Англії, Японії, Юґославії; меншина всеж таки виділа сповнення своїх надій у Німеччині. Всі одначе палаючи одною жарливою ненавистю до большевицького режиму, бажали його повалення за всяку ціну. То тут то там в Манджурії, Німеччині, Юґославії творилися навіть військові організації, що ждали тільки „на свій час", себто на вибух такої війни, у яку теж булиб втягнені Совєти, бо вважали, що це одинока можливість повалити „зненавиджених" большевиків. Вибух другої світової війни приніс доволі велике розчарування для російської еміґрації, що вже до того доволі постарілася серед еміґраційних злиднів та серед вбивчої туги за рідною землею. У першій фазі тої війни Совєти лишилися невтральними, а тим самим надії на повалення большевицької влади не було ніякої, навпаки, її позиція ще більше скріпилася. У російській противобольшевицькій пресі можна було завважити немов якусь затрату орієнтації та згодом то тут, то там стали появлятися навіть прихильні голоси до Кремля та його мешканців.

Реґабілітація большевиків в очах російської еміґрації.

Причиною тої зміни було прилучення Західної України до Совєтського Союза. Виходило, що ті „зненавиджені большевики" довершили того, про що мріяти почав ще у 14. столітті московський князь Іван Калита, що було мрією усіх царів „зібрати всі землі" Руської Київської Держави під владою Москви. Цар Петро І. уняв цей плян у розумну політичну концепцію російського імперіялізму: Росія мусить дістати під свою владу усі українські та білоруські землі спід Польщі, Австрії чи хтонебудь над ними царював би! Чому це малаб Росія це зробити й то конечно? Не тільки з тих самих імперіялістичних амбіцій, які поставили собі московські князі почнаючи від Івана Калити, але також з внутрішно політичних причин. Завоювання українських земель прикривали, правда, царі гарною фразою „да не будет Подяремной Руси", але на ділі, внутрішно політичні рації наказували Росії Петра І. і по-Петрового періоду конечно дістати під свою владу усі українські землі, щоб унеможливити на якійнебудь стопі українські землі свобідно розвиватися „Мазепинським ідеям", себто українському самостійництву. Бо тільки опанування усіх українських земель Росією булоб запорукою на все зберегти для Росії досі важко добуті українські землі.

За ту саму ідею казав драпатися на верхівя Карпат цар Микола II. своїм полкам в часі першої світової війни. З балькону львівського намісництва виголошував він пламенну промову з моттом: „да не будет Подяремной Руси", а на ділі це мав бути засіб до остаточної розправи з „мазепинством". Плян цей не вдався. Але по Миколі II. прийшло ще щось гірше — національна революція у Росії, повстання Української Народної Републики, „мазепинство" та жовто-блакитні прапори таки в прастарім Києві. Здавалося усі пляни Петра I, пропали безнадійно раз на все. Аж тут большевики показалися кращими політиками і в результаті кращими „собирателями русских земель" ніж царі. За ті осяги стали вони в очах російської еміґрації оправдані, зреґабілітовані. Коли по прилученні Західної України прийшло ще відзискання Басарабії, добуття Буковини, відзискання балтійського побережа через влучення Литви, Лотви та Естонії, не було вже жадної російської еміґрації двох думок, що Червоний Кремль реалізує заповіт Івана Калити та Петра І., краще ніж царі з дому Романових. Російська еміґрація, хоч як це особисто боліло, хоч пів свого життя провела на чужині серед злиднів та нужди, стала видіти у большевиках вже не узурпаторів, але правдивих російських патріотів — Русскою Державною Владою, що успішно будує російську великодержаву.

Наїзд Гітлера на Росію та російська еміґрація.

Слід признати, що вибух німецько - російської війни міг стати великою покусою для російської еміґрації двацять пять літ битої судьбою. Хто знає словянську душу та її тугу за рідною землею, той тим краще зрозуміє силу тої покуси. Таж перед російськими еміґрантами відкривався шлях повороту на рідну землю за чужою німецькою армією. Одначе російська еміґрація заняла у головній своїй частині противнімецьке становище. З вибухом війни проти Росії російська еміґрація показала величний патріотизм та заразом політичну зрілість. Це мусить їм признати навіть найбільший політичний противник. Вона стала на правильну — з російського погляду — становищі, що це війна против російської батьківщини, а не проти большевиків. Розвал теперішної потуги Росії це розвал надбань цілих соток літ російського народу без огляду, чи у його проводі стояли князі й царі, чи комісари. Словом, це буде би розвал російської імперії, що опановує шесту частину земного суходолу.

Для „Родіни".

Коли вже після вибуху німецько-російської війни авторові тих стрічок прийшлося говорити з інтеліґентним російським еміґрантом в Америці, та коли зійшла мова на відношення російських еміґрантів до нової ситуації, він почув відповідь: „Усе ми робимо для Родіни, для русских воїнів, не для большевиків". Таке становище заняла російська преса на еміґрації, еміґраційні організації, а російський цар на еміґрації, Володимир Кирилович, як доносила преса, хоч живе в Парижі під німецькою окупацією, мав відмовитися евентуально очолювати новий монархістичний режим в Росії, наставлений німцями. Але що більше, таке саме становище заняла назагал і російська православна церква на еміґрації. Якось не знати й коли стала заникати ворожнеча до „большевицького ставленика" Сергія, його церковні заряджения на час війни проголошують православні в Америці немов своєї духовної влади. Забувся для монархістів і Єкатеринбург з понурою трагедією царської сімї, призабулася недоля православної церкви. Серед надлюдських змагань російського кольоса з наїзником остала для російської еміґрації одна девіза: „Для Родіни".

Рефлексії.

Мимоволі насівається питання для українських людей: а як у нас? Чи уміє й українська еміґрація по всему світу у ті історичні дні поставити перед очи одну одиноку нині велику річ: Усе для Батьківщини! Чи здобудуться теж українські духовні й українські політичні діячі з ріжних партій і груп на те, щоб відділити дрібні, переходові справи, що відносяться до провідних осіб, від — великих; справу батьківщини від групових чи особистих інтересів? Це нині одинокий критерій їх патріотизму та їхньої державницької зрілости.

Літописиць.

Ф. Брентано.

Пан Евзебій

Ах, який поганий день сьогодні! Маємо 24. березня — від трьох днів повинна би вже бути весна, а на дворі лютує метелиця.

Напроти мого вікна на ринві сидять горобці. Може мріють про веселі літні дні, коли всюди матимуть подостатком поживи. Нараз сполошені злетіли. Сполошилися двох похоронників що отсе надійшли вулицею. Вони уставилися перед домом напроти мого вікна. Кого це вони хоронитимуть?

Біля похоронників зібрався гурт людей. Ось бачу й мого знайомого Губера.

— Пане Губер! Хто це помер?

— Реґістратор Евзебій.

Пан Евзебій! Той тихонький чоловік. Цікавий був він. Бідний, одначе гордий!

Багато літ бачив я, як він точно наче годинник пів до сьомої що дня виходив із хати з глиняним горнятком у руці. Так то йшов він до свого сусіда пекаря, та приносив собі молоко й хлібонятко. За годину зявлявся пан Евзебій у вікні, голився, а точно в осьмій годині виходив у випрасованих штанах, держучись просто, начеб палицю проковтнув. Ішов на ринок, купував собі три яблока та йшов до суду.

Пять хвилин по дванацятій зявлявся знову в своїй кімнаті, а за пять хвилин стара, приглухувата жінка приносила панові Евзебієві обід у кошику.

Від три чверти на першу до другої дивився пан Евзебій з вікна на вулицю, потім знову йшов випростований до суду. Проходжувався перед судом, а точно в третій годині зникав у бюрі.

Де вечеряв — ніхто не знав, бо ніхто не бачив.

— Може він бідний і нічого не їсть на вечерю, — сказала раз моя мама, як розмова зійшла на пана Евзебія.

Зате пан Евзебій зявлявся точно в осьмій годині вечором у сусідній пиварні „Під Золотим Вужем", де мав своє постійне місце при столі, де сиділи й інші судові службовці та грали в карти. Пан Евзебій клав з одного боку біля себе табакирки, з другого окуляри, приглядався допитливо склянці пива та випивав помало й забирався до читання газети. Пив лише дві склянки пива, та вони вистарчали йому до десятої години. Тоді ховав окуляри в футерал, бажав усім доброї ночі та вертався до дому.

Так минало життя панові Евзебієві, день за днем.

Самособою, через цю свою точність був пан Евзебій для всіх сусідів живим годинником. Я нераз малим хлопцем переконався про те. Бо коли я багато перед осьмою вже хотів ути до школи або перед першою бавитися з товаришами, то мама говорила:

— Лишися тут, ще пан Евзебій не виходив, ще маєш досить часу!

Якжеж усі здивувалися, коли одного дня нараз цей живий годинник станув — себто пан Евзебій вийшов із хати як усе точно в осьмій годині рано, та вже пів до десятої вернувся назад.

Перша розповіла це наймичка в сусідного пекаря, відси поніс хтось цю вістку до крамаря на розі й іще не минуло пів години то вже в усьому сусідстві перешіптувалися:

— Пан Евзебій вже дома!

І він справді остався дома. А стара приглухувата жінка й далі приносила йому точно десять хвилин по дванацятій обід у кошику — та пан Евзебій не виходив уже з хати пів до другої, а вечором не заходив до пиварні „Під Золотим Вужем"!

То було цікаве!

Рано всі визирали з вікон, щоб побачити, чи не йде пан Евзебій. Та вибила восьма, пів до девятої, девята, пана Евзебія не видати! А хорий не був, бож рано як звичайно, приніс собі снідання від пекаря.

Що то могло бути? Таж від двацять літ не траплялося щось такого.

Вкінці в десятій вийшов пан Евзебій. Та не такий гордий і випростований, як звичайно — ні; він ішов із похиленою головою, а мій батько, що був кравцем, зараз запримітив оком знавця, що штани на панові Евзебієві не були вже так нашпановані, як звичайно.

Як вернувся в полудне, пізнати було по запорошених черевиках, що мусів бути далеко на проході, а вечором знову не зайшов до „Золотого Вужа".

Третього дня прийшов місцевий голяр до склепу, що торгував полотном, тай каже:

— Знаєте, чому пан Евзебій вже не ходить до суду? Його відправили!

— Відправили? — здивувався склепар. — Боже, та защо?

— Хто то був би сподівався по панові Евзебієві?! Та недаром то кажуть: „Тиха вода береги рве!" Двацять літ він живе в нашому сусідстві а ми нічого не знали!

— Щож такого? — допитувався склепарева жінка. — Та скажіть!

Виявилося, що пан Евзебій то марнотратник, а таких людей, сказав начальник суду, не потребує.

— Марнотратник! Хто? Пан Евзебій! — дивувався склепар.

— Даруйте, яв це не повірю, можете це говорити кому іншому.

— Не вірите? — горячився голяр. — Та коли я вам скажу, що пан Евзебій вже три роки каже собі приносити їсти з готелю „Імперіяль" — то що? Га, то вирячете на мене очі!

— З готелю „Імперіяль" — їсти! — гм, то трохи задорого! То вже негарно! — запримітив склепар.

— Я знаю це з достовірного джерела — бо то пан Евзебій сам признався. А саме тому два тижні в пиварні „Під Золотим Вужем" питається канцеліст Мельник пана Евзебія, де він вечеряє? На це пан Евзебій відповідає, що він узагалі не вечеряє, бо його обід такий знаменитий, що вистарчає йому на весь день. При тих словах пан Евзебій витягнув із кишені спис страв, подав його тим, що сиділи при столі та каже: „Бачите панове, що я нині їв". Всі дивляться на спис страв, похитують головою тай питаються здивовано: „Що? То ви харчуєтеся в „Імперіяльці"? Бо спис страв був із „Імперіялки". „Так — відповів пан Евзебій — себто від трьох літ кажу собі відтам приносити обід і я дуже з того вдоволений.

— Вірю вам, — запримітив канцеліст Мельник.

А на другий день він знову спитався пана Евзебія, що він мав на обід! І пан Евзебій знову показав усім спис страв.

(Кінець буде).

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Промова Президента Рузвелта до Молоді

(Виголошена 3. вересня 1942, з нагоди міжнародного студентського зїзду в Вашингтоні, та передана по радіо в 31 ріжних мовах).

Пані і панове! Члени цього зібрання Міжнародньої Студентської Служби будуть цікаві довідатись, що впродож останнього тижня радія Держав Осі робили надзвичайні завваги щодо цеї сесії, як теж щодо цеї промови, котру ви саме слухаєте. Наші підслухуючі стації перехопили велику скількість пропаґанди Держав Осі, включаючи контрольованих стацій Франції, Мадярщини, Голяндії й інших, в котрій вони згадували про це зібрання молодої ґенерації зо всіх Обєднаних Держав, але в обидливих виразах, відбиваючих велику ненависть, ну і цілковиту брехню.

Наші підслухуючі стації доносять, що вони в цій хвилині сподіються, що Держави Осі цілковито скаламутять хвилі етеру над ними і контрольованими ними краями. Буде цілковите затемнення, щоб ні один звук з того, що я тут говорю в анґлійській мові, чи в котрім із перекладів, не дістався до якого небудь неспокійного молодця, що знаходиться під чоботом Гітлера.

Націстичне радіо в Парижі, наприклад, говорить молоді Франції, що цей чоловік, Рузвелт, є одиноко відповідальний за прогру Франції. Що Рузвелт не є кваліфікований звертатись до молоді світу, бо Америка є краєм, що не зробила для вас нічого. Берлін доносить, що чотири французькі молодечі орґанізації вже наперед запротестували проти цеї промови, бо цей чоловік Рузвелт винуватий в смерти більше ніж сто тисяч молодих французів. Мимоходом кажучи, воно цікаво булоб знати, скільки дійсних французів знаходиться в тих так званих французьких молодечих орґанізаціях.

А японське радіо подає, що в цю хвилину я признаюсь перед вами, що мій нарід в Злучених Державах Америки є декадентський, складається з слабодухів, пустунів, зіпсутих музикою джезу і галівудськими фільмами. Зрозуміло, що ця передача з Токіо не могла бути довершена японцем, що натрапив на нашого „пустуна" в полудневій частині Тихого океану.

Причини цього гістерично-оборонного становища супроти цього зібрання не важко знайти. Продовж довгих літ вони робили лицемірні заклики до вас. При помочи своєї крикливої пропаґанди вони пробували представляти себе чемпіонами молоді. Але нині світ вже знає, що націсти, фашисти і японські мілітаристи не можуть нічого жертвувати вам, лише смерть.

З другого боку справа, яку заступають Обєднані Народи, це справа молоді. Це справа надії на краще життя молодої ґенерації і многих ґенерацій, що по ній наступлять. Надія на нове життя, котре можнаб було прожити в свободі, справедливости і достойности. Цей факт стає чимраз виразніший молодим людям в Европі, в котрій націсти пробують створити орґанізації побудовані на націстичних зразках. Ці зразки не є придумані молодю для молоді. Ці зразки придумані Гітлером і накинені ним на молодь силуваним ментальним кормленням; дієтою фальшивих фактів, покручень, заборон, все це піддержане дулами Ґестапа.

Якщо ви маєте якінебудь сумніви, що думає достойна молодь Европи про фальшиві обіцянки, котрі роблять керманичі Держав Осі молодим людям світу, подивіться на молодих відважних людей Франції й кожного іншого окупованого краю, котрі волять станути перед розстрільною четою, ніж прожити ціле життя в поневоленні і пониженні з боку Гітлера.

В таких нещасливих краях, як Фінляндія, Мадярщина, Болгарія, Румунія і Італія, котрих уряди улягли Гітлерови і виконують його волю, Квізлінґи потворили молодечі рухи, але ці молодечі рухи мають лише посилати десятками тисяч молодих людей на заріз на східний фронт, де націстам потрібно гарматнього мяса в їхнім розпучливім змагу розбити сильну російську армію. В Китаю, геройська молодь стоїть кріпко вже пять літ проти японських заходів спокусити і розброїти їх такими прозорими брехнями, як обіцянка „Азія для азійців". Бо китайці знають, що це фактично означає поневолення всего з боку японців.

Нас дуже радіє думка, що це молоді, вільні чоловіки і жінки Обєднаних Народів, а не накручені роботи невільничих держав, будуть різьбити форми будучого світу. Делеґати цього міжнародного студентського зібрання репрезентують 29 Обєднаних Держав. Вони також репрезентують, бодай духово, молодші ґенерації багатьох інших націй, котрі, хоч тепер не є активні в війні по нашім боці, є з нами серцем і душею в нашім стремлінню збудувати безпечний і мирний світ. Перед першою світовою війною дуже мало людей в котрім небудь краю вірило, що молодь має право говорити за себе і брати участь в нарадах над справами краю. Ми знаємо, що мудрість не конче наступає з літами, що старі люди можуть бути глупі, а молоді люди розумні. Але в кожній війні це молоді ґенерації зносять тягар, тягар боротьби, і одідичують всі лиха, що війна полишає за собою.

Підчас економічної кризи, що слідувала по фальшивім добробуті по першій світовій війні, багато молодих людей терпіло навіть більше, ніж терпіли старші, бо їм відобрано нагоду вступного виховання, вишколення, праці, а навіть корму, потрібного для збудування їхніх здорових тіл. У висліді вони давались спокушувати певним простим лікам, що ніби мали бути добрі не лише для їх індивідуальних клопотів, але мали бути добрі на всі світові лиха. Дехто слухав голосів чужинецьких сирен, що давали баламутні відповіди на всі запити, які хтоб не поставив. Демократія мертва, говорили ті голоси. Ходіть за нами, а ми навчимо вас справности. Ми заведемо вас до панування над світом. Ми дамо вам силу над всіма нижчевартними расами і все, що ми лише жадаємо в заміну, це ваша свобода. Інші молоді люди серед демократій прислухувались до цього з розпуки. Вони поринали в цинізмі й огірченні. Але, остаточно прийшов день, в котрім теорія мусіла зробити місце ділам, страшним, дійсним ділам — нурковим бомбовикам, панцирним дивізіям, дійсній загрозі кожного дому, кожної родини, в кожнім краю світу. А коли цей факт став ясним нашій молоді, вона відповіла вступленням до армії. Міліони з неї нині рішені боротись, аж доки сили агресії не будуть цілковито знищені.

Це, що я тут говорю в Вашинґтоні, чує кілька міліонів американських вояків, моряків, маринарів, не лише в континентальних границях Злучених Держав, але й в усіх найдальших пунктах світу, в центральній і полудневій Америці, на островах Атлянтику, в Британії, Ірляндії, на побережжі Африки, в Єгипті, в Іраку, Ірані, в Росії, Індії, Китаю, Австралії, Новій Зеляндії і на багатьох островах Пацифіку та на всіх широких морях світу.

Там, в тих далеких місцях знаходяться наші вояки. І до них я хотів би звернути спеціяльний заклик від їхнього головного команданта та від серць їхніх земляків. Ви, молоді американці, нині ведете себе в такий спосіб, що є гідний найвищої і найбільш гордої традиції нашої нації. Пилґримс (паломники), що висіли на невідомі береги Нової Анґлії, ні піоніри, що прорубували шлях в диких околицях, не виявляли більшої твердоти, більшої рішучости, яку ви виявляєте. Ні ваші батьки в 1918, ні ваших батьків батьки в 1863, або 1776, не боролись з більшою відвагою і більшою посвятою до обовязку і краю, як це ви боретесь на далеких фронтах. Щобільше, ви знаєте, за що бетесь. Ви знаєте, що шлях, котрий веде до Соломонських островів, до Червоного моря, до побережжя Франції, це вдійсности є продовження „Мейн Стріт", і коли ви боретесь десь на цім шляху, ви фактично обороняєте свої власні доми, свої вільні школи, свої церкви, свої ідеали. Ми, тут в дома, є надзвичайно свідомі наших теперішніх і майбутніх зобовязань супроти вас. Ми вас не опустимо. Ми знаємо, що в умі багатьох з вас є думки про перервані студії, перервані карієри, відложені на бік можливости дістати працю. Розвязка таких проблєм, як ось ті, що наведені, не може бути полишена сліпому випадкови, як це було останнього разу.

Цей уряд взяв на себе відповідальність, щоб всюди де це можливо, дати працю тим особам, що праці шукають, а не можуть її знайти. Ця відповідальність буде продовжатись і по війні, а коли ви вернете до дому, ми не допустимо, щоб замішати вас в домашне економічне замішання, що повстало не з вашої вини. Ви виконуєте перш усього ті речі, що є найголовніші. Бо ви знаєте, що колиб ми програли цю війну, то всі наші пляни на мирні часи сталиб безвартні. Перемога є необхідна. Але перемога не вистарчить ні для вас ні для нас. Ми мусимо всі мати те запевнення, що коли перемога прийде, ви не будете змушені говорити своїм дітям, що вас зраджено. Ми мусимо запевнитись, що в ваших домах не буде недостатків, що в ваших школах лише живу правду будуть вчити, що в ваших церквах проповідуватимуть без страху ту віру, в котру люди можуть глибоко вірити.

Кращий світ, за котрий ви боретесь і за котрий дехто з вас віддає своє життя, не прийде тому лише, що ми виграли війну. Він теж не прийде лишень тому, що ми сильно бажаємо, щоби він прийшов. Він може прийти лише через відважну уяву будучого, інтеліґентне плянування і тяжку працю. Він не прийде впродовж одної ночи. Лише шляхом довгих зусиль, видержливости і невгнутої віри.

Ви, молоді вояки і моряки, фармери і фабричні робітники, артисти і студенти, що боретесь в наших рядах за перемогу, всі ви будете брати участь в будуванні цього світу. Ви заслужите собі це тим, що робите сьогодні. Але ви не осягнете в тім успіху, коли залишите цю справу. Коли відложите свою зброю з кінцем війни, ви не можете відложити своїх обовязків супроти будучого.

Те, що я сказав тільки щодо наших вояків і моряків, відноситься в однаковій мірі до всіх молодих чоловіків і жінок, що боряться проти спільних ворогів. Серед молоді ріжного походження, котра бореться за вдержання або віднискання свободи, існує повне духове порозуміння.

В Норвеґії і Голяндії, Бельгії, і Франції, Чехословаччині і Польщі, Сербії і Греції, існує боєвий дух, котрий поборює брутальний гнет, жорстокість і терор націстів. Хоч розброєнні, переможені народи всетаки вдаряють у своїх гнобителів. Хоч заборонено їм довідуватись правди, вони під загрозою свойого життя слухають далеких радій. При помочи усного слова, секретних інформацій і ґазет, що переходять з рук одного патріота до другого, вони поширюють правду. Як наступить для них час, вони повстануть. Новий лад Гітлера буде знищений його власними жертвами. Нині змагаючася молодь Росії і Китаю здає собі справу з індивідуальної гідности, відкидаючи на бік останні звена старих ланцюхів імперіяльного деспотизму, котрі вязали їх так довгий час.

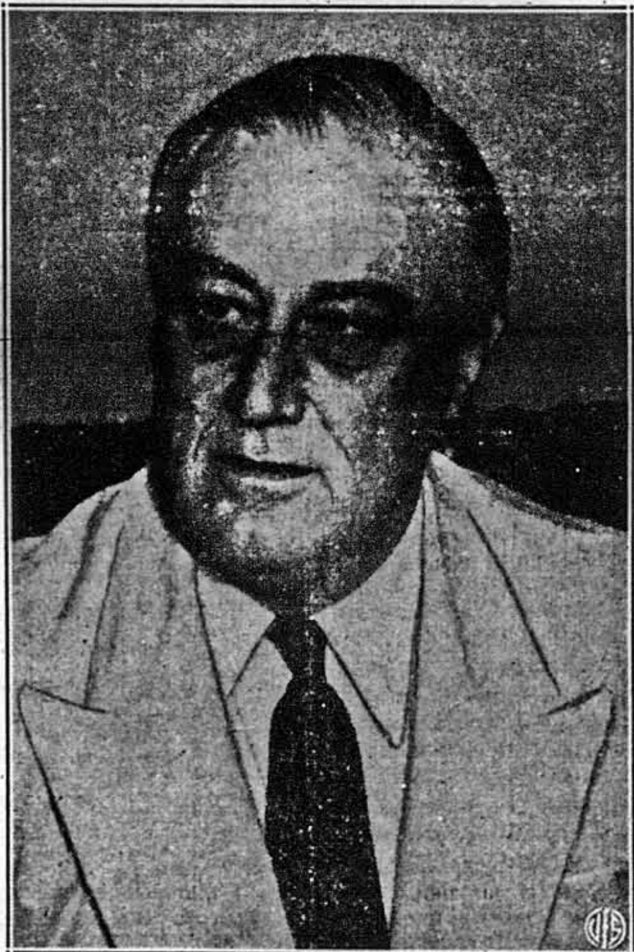
Це явище є великої історичної ваги. Це значить, що старий вираз „західня цивілізація" вже більше не надається. Світові випадки і спільні потреби цілого людства вяжуть культуру Азії з культурою Европи і Америки, щоб у той спосіб створити, перший раз, світову цивілізацію.

В зрозумінні чотирьох свобід й на основі засад Атлянтійського Чартеру, ми поставили перед себе високі цілі, необмежені завдання. Ці думки і засади призначені на те, щоб створити світ, в котрім чоловіки, жінки і діти моглиб жити в свободі, і рівности, а особливо — без страху і жаху перед новою війною. Бо ні один вояк або моряк, в наших збройних силах, не боровсяб нині так хоробро, якщоб думав, що в черґових 20 роках їх власні сини мусітимуть боротись у новій війні на далеких пустелях, в нетрах, або в повітрі. Ми всетаки скористали з наших минулих помилок. Цей раз ми будемо добре знати, як використати вповні перемогу. Цей раз осяги наших збройних сил не будуть викинені на смітник з боку політичного цинізму, боязливости, нездарности.

Проте ще нині існує гурт чоловіків і жінок в Злучених Державах, як теж і по інших краях, котрі клинуть собі і висмівають чотири свободи й Атлянтійський Чартер. Той гурт не є великий числом, але деякі з них мають фінансову силу, про помочи якої вони роблять на наших ворогів враження, начеб вони мали серед наших громадян широких прихильників. Вони грають дешевеньку політику в цій світовій кризі. Вони відграють не одну квасну ноту в той час, як цивілізація горить. Ці дешевенькі пророки оплакують наше рішення впровадити в життя високі ідеї і засади. Слова тих малих людей малої віри є залюбки передавані пресою і радіями наших ворогів.

Ми дуже добре знаємо, що в легкий спосіб своїх цілей ми не годні осягнути. Ми не можемо осягнути цілости наших завдань впродовж одної ночи. Ми знаємо, що це буде довга, тяжка і завзята війна, і що для нас залишиться іще дуже багато роботи навіть тоді, коли останній німецький, японський і італійський літак буде зістрілений на землю. Але ми віримо, що при Божій помочі ми можемо осягнути — в цім нинішнім захмаренім світі, як теж в завтрішнім повоєннім світі — сталий поступ в напрямку найвищих ідеалів, котрі чоловік колинебудь собі уявляє.

Ми, Обєднані Держави, маємо технічні засоби, природні ресурси, а, понадусе підприємчиву відвагу і візію та волю, що є потрібні для збудування і вдержання такого світового порядку, котрий одинокий може оправдувати ті жертви, котрі приносить нинішня молодь. Але ми мусимо кріпко держатись цього — не сміємо ніколи звільняти нашої праці, ніколи забувати, ніколи не залякуватись — мусимо держатись всі разом. Ми мусимо вдержувати офензиву проти всіх тих лих в усіх їх формах. Мусимо працювати, мусимо боротись, щоб забезпечити нашим дітям радість і мир і те неоспорне право до свободи слова, свободи релігії, свободи від матеріяльних недостач і від страху. Лише на тих відважних условинах та тотальна війна може закінчитись тотальною перемогою.

ПРЕЗИДЕНТ ФРЕНКЛИН Д. РУЗВЕЛТ

в часі, коли промовляв через радіо до молоді в цілому світі, заповідаючи перемогу і краще життя в повоєннім світі.

Мобілізація Радія Для Війни

Ніхто з тих, що студіювали методи радіової пропаґанди, націстичного міністра Ґебельса, не може заперечити, що націстичне радіо є справним наряддям.

Передовсім Ґебельсове радіо це добре розгалужена орґанізація. Воно має в Европі 56 розсильних стацій і говорить 59 мовами. Воно говорить теж поза океан, просто до всього світу. Як можна догадатися, воно старається промовляти до кожного народа на його лад.

Нема сумніву, що Ґебельсове радіо робить справі Обєднаних Держав велику шкоду. Через цілу цю різнородну діяльність червоною ниткою тягнеться зусилля деморалізувати, баламутити, розривати воєнні зусилля аліянтів.

Тому й дивуватися не можна, що Обєднані Держави беруться протиділати цьому справному наряддi Німеччини. Вони власне пробують створити в Злучених Державах розсильну орґанізацію, яка робила би для справи Обєднаних Держав таку службу, яку для справи держав Осі робить Ґебельсове радіо.

Злучені Держави добре того свідомі, що націсти їх перегнали. Аджеж гітлерівський режім ще до свого початку (в 1933 році) вжив німецької розсильної машинерії як націстичного наряддя для внутрішніх і зовнішніх цілей. За весь цей час Америка придержувалася своїх індивідуалістичних звичок; підчас коли в Німечині радіо стало державною встановою, в Америці воно все було приватною встановою, і як таке спиралося на приватних заходах. Як цілість воно не мало ні політичних ні воєнних цілей.

Приватні американські стації пробують тепер зорґанізуватися для протиставлення вправній машинерії Ґебельса. Не дивлячися на ці заходи, американське радіо далі має остати приватним і добровільним. Кільканацять розсильних стацій з короткими хвилями далі кожна складає свою програму по своєму, часто подаючи своїм слухачам щось відмінне від інших стацій. Одначе вони щораз більше ідуть у своїх заграничних програмах за інструкціями уряду воєнної інформації та координатора для між-американських справ. У цей спосіб американське радіо стає оруддям політики.

Були думки, щоби радіо віддати під заряд уряду, одначе цей плян відкинено, а замісць цього принято плян добровільного обєднання та поширення радія для воєнних цілей. Уряд просто обмежується подаванням розсильним стаціям пригадок, щоби в своїх заграничних програмах йшли за заграничною політикою американського уряду, на стільки ця політика була означена.

Директиви виходять від уряду воєнної інформації, котрий має в собі заморський відділ, котрим з боку кермує рада, зложена з представників ґенеральних штабів армії й фльоти, штабів військової й фльотної відомости та департаменту стейту. Для інформації цеї ради й інших урядових департаментів федеральна комунікаційна комісія записує й сумує всі заграничні програми в різних мовах, що разом дають коло міліона слів денно.

Ця рада виробляє тактику, якої мають держатися розсильні стації. Тактику виробляється за правилами так званого психольоґічного воювання, що вживає радія й інших засобів комунікації на допомогу військовій силі.

У рамцях згаданої ради є спеціяльний відділ для країв латинської Америки, котрий стоїть під кермою спеціяльного урядовця. Це є тактичним протиділанням пропаґанді, що її держави Осі спеціяльно посилають радіом у краї латинської Америки. А треба знати, що націстичну роботу не робить саме тільки радіо Німеччини. Помагають йому радія всіх держав Осі. Радіові розсильні Берліну, Риму й Токія обмінюються інформаціями й співпрацюють на всякі інші способи. Співпрацюють з ними зрештою радіові розсильні в Франції та по всіх окупованих державами Осі краях. Радіові стації Японії, що правильно промовляють до країв латинської Америки по еспанськи, Німеччина вважає великою стратеґічною допомогою для себе.

Щодо змісту пропаґанди Осі, то вона теж іде по лінії психольоґічного воювання, стараючися ослабити свого ворога різними способами. Головним засобом є викликувати в світі враження, що демократичні держави є безнадійно розбиті в своїм нутрі та розєднані між собою. Радіом підсичується кожний політичний забобон, котрий шкодить Обєднаним Державам. Американці наприклад, звикли трактувати з погордою балачки про американський імперіялізм у краях латинської Америки. Для них це є абсолютний абсурд, що не має ніякої основи вдійсному життi. Одначе не дивлячися на це, в деяких наївних людей по різних краях Америки такі погляди приймаються, і освідські пропаґандисти підхоплюють кожну нагоду, щоби це підозріння людей латинської Америки до Злучених Держав піддержувати, і, як звісно, вживають до піддержування цього упередження не лише еспанської мови, але й інших мов іміґрантів в краях латинської Америки.

Останніми часами берлінське радіо стало присвячувати багато уваги Злученим Державам. Як перший засіб уживає воно плюгавлення президента Рузвелта, йдучи цим на зустріч усяким ворогам президента. Воно хапається кожної критики федерального уряду як доказу американського розєднання. Воно старається створити розєднання між Злученими Державами й латинською Америкою. Воно цькує Америку на Анґлію, а Анґлію на Америку. Воно нападає на Британію за її політику в Індії а потім підсичує анґлійські страхи перед американськими військами в Британії. Воно роздуває ворожнечу Ірляндії до Анґлії.

Спеціяльна увага Ґебельса до Америки одначе не може бути признакою сили Німеччини. Якраз противно, вона є доказом, що Ґебельс є застрашений зростаючим у Німеччині переконанням, що Америка мобілізує щораз краще свою повну силу. Вона є теж доказом, що Німеччина є свідомою того, що дух ізоляції й дух розєднання в Америці вже доживає свої останні дні. Дуже можливо, що не все в порядку з німецькою воєнною мораллю, коли Ґебельс хопився так гістерично переконувати німців, що брак внутрішнього обєднання в Америці розриває її воєнні зусилля.

Всі ці заходи Ґебельса американська акція буде мусіти паралїжувати відповідними способами. Певна річ, що не піде це легко. Як відомо, Америка не забороняє своїм громадянам слухати чужих радіових програм, як це роблять усі тоталітарні держави. До того, в багатьох краях, як наприклад у Японії, нема великого числа радіових апаратів. Все таки американці мають надію, що не дивлячися на заборони урядів люди по краях під націстичною контролею таки вислухують вістки, подавані американськими розсильними стаціями та передають устно в широкі круги.

Зрештою, починаючи поборювати націстів на цьому полі, Америка ні трохи не дурить себе, що найбільшою пропаґандою в її користь є таки військова перемога та що не має такої доброї пропаґандової офензиви як вістка про мілітарну офензиву на фронті.

У ЦІ ЧАСИ, КОЛИ ЗАХІДНІ ДЕМОКРАТІЇ
в боротьбі проти тоталітарних диктаторів шукають способів мирної співпраці народів і держав,
одною з книжок справді на часі є книжка про Україну, її минуле й сучасне:

„ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"
проф. МИХ. ГРУШЕВСЬКОГО
в анґлійському переводі:
A HISTORY OF UKRAINE
By MICHAEL HRUSHEVSKY

СТОРІН 629 **4 КАРТИ (мапи)** **PRICE $4.00**

Для замовлення виріжте понижчий купон і зашліть зо замовленням.

ДО КНИГАРНІ „СВОБОДИ", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Посилаю осьтут ______ долярів моні-ордером (чеком) і прошу вислати мені ______ примірників Історії України проф. Михайла Грушевського в анґлійськім перекладі.

Імя ______________________
Адреса ______________________
Місто ______________________ Стейт ____________

ЄВАНГЕЛЬСЬКА ХРИСТІЯНСЬКА ЦЕРКВА,
1010 ALBRIGHT AVE., SCRANTON, PA., МАТИМЕ СВОЇ

БОГОСЛУЖЕННЯ

В НЕДІЛЮ, 13. ВЕРЕСНЯ, в годині 10:30 рано і 7. ввечір, а в СУБОТУ 7:30 ввечір, які будуть продовжуватись до **20. вересня.**

Проповідувати буде **Йосиф Матоліна. Вступ вільний.**
До участи всіх запрошує **Комітет.**

Тихий Закуток

(ПЕТРО-ПАВЛОВСЬКИЙ МОНАСТИР).

Петро - Павловський монастир звуть глухівським, хоча стоїть він аж 22 верстви від міста Глухова. Свідомо вибрали фундатори монастиря цей чудовий закуток, де сама природа — сплела роскішну оправу, в яку людина поставила діло рук своїх — гарні муровані будівлі монастиря. На високій горі понад річкою Клевеню, яка відділяє українську Глухівщину від московської Путивельщини, весь у зелені, наче намальований, пишається монастир із трибанною стрункою церквою, оточеною купою струнких тополь, білими мурами й будинками. З права й з ліва дубовий ліс. Гарний вид на монастир з низу, від Клевені, а ще кращий, коли станете в малій деревяній альтанці над самою кручею: на тридцять верст стелиться перед вами зелена долина, на ближчому фоні котрої срібною змійкою веться Клевень. У далечині мріють села з білими церковцями й синіють ген далеко на обрію надсейменські гаї. Хтось із великим мистецьким смаком обібрав це місце для тихого монастирського життя. Далеко від людних городів, серед величної й принадної природи, в спокою зеленої діброви, можна було дійсно відійти від суєти житейської і віддатися життю духа.

Малолюдний вбогий і тихий монастир мало хто знає й відвідує, а хто й буває тут, то ледви чи багато з тих знають, що історія його тісно звязана з цілим рядом визначних діячів Гетьманського періоду нашої минувшини. Знають монастир і відвідують здебільшого тільки селяне околичних сіл, та й то у великі хіба свята. Людно буває в монастирі раз на рік, у день Петра й Павла в літку, коли на майдані коло монастиря відбувається веселий ярмарок, на якому ведеться жвавий торг вівцями і всякою іншою худобою.

Монастир не має дуже давніх споминів. Коли саме його засновано — невідомо. Перший раз згадується він у документах 1593 р., але справжній його розвиток належить уже до часів по Хмельниччині. Він тішився особливою ласкою гетьманів і майже кожний з них, починаючи від Виговського, давав йому універсали на ґрунти, млини, на цілі села, і скоро Петро-Павловський монастир зробився одним із найбогатших на цілу Гетьманщину. Уже 1658 року Виговський видає універсал: „Поглядаючи на убиство манастиря св. апостолів Петра і Павла і братії при нем зостаючей, -теж і нащоденнії їх працы, котрії за нас і все войско запорожское Господа Бога благают, чого ідалі од них жадаючи, надаємо їм села Холопково і Баничі і млинок на ріці Клевені стоячий".

Бруховецький 1664 року підтверджує володіння тими маєтностями. Але цього року налітає на тиху Глухівщину хуртовина: сам король Ян-Казимир прийшов із військом з-за Дніпра, щоб повернути назад до Польщі лівобережну Україну. Він обложив Глухів, але не міг його добути, і під глухівськими валами поляг славний полковник Богун, звісний ворог Московщини, який сполучився з поляками, аби тільки Україна не була під царською рукою. Своє останнє пробування на лівобічній Україні позначили поляки руйнуванням краю; спалено тоді й Петро-Павловський монастир.

Але як тільки пройшла чутка, що тогобічна й сьогобічна Україна знову злучилася в одних руках у гетьмана Дорошенка, монастирські отці зараз-же вдалися до нього і він видав їм універсал на попередні монастирські ґрунти, „не нарушаючи привилеїв од монахів і універсалів од антецесорів наших, але оние сим універсалом апробуючи".

Та недовго панував Дорошенко на Лівобережжі: Демко Многогрішний відірвав від нього з початку Сіверщину, а тоді й увесь лівий беріг Дніпра. Прочувши про нового пана, ченці вдаються зараз до нього, і він — „взгляд міючи на утрапленіє ігумена о. Биковського і всіх законників, котрії сих часів военних за наступленієм под Глухов войск і междоусобний брані зо всіх манастирських добр і достатков винищені зостали" — надає монастиреви окрім попередніх маєтностей, ще й нові. Щедрою рукою надає ґрунти монастиреви Самійлович, а особливим його добродієм стає Мазепа.

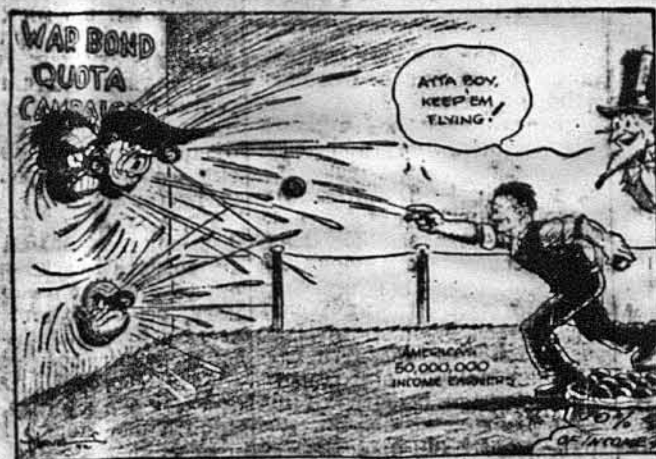
Року 1694 прибуває в Петро-Повловський монастир новий ігумен, не старий ще, але відомий вже своїми літературними працями — Дмитро Туптало (пізніше звісний під іменем Дмитра Ростовського), який заходився відновити монастир, ушкоджений війною. Він збудував камяний собор, котрого прекрасна українська архитектура так гармонізуючи з оточенням природи, являється тепер головною оздобою всієї монастирської будівлі. В монастирі й досі показують старе євангеліє з 1681 року; в нього вліплено власноручну умову святителя Димитрія з підприємцем на будування церкви. Але не тільки господарськими справами клопотався вчений ігумен. Зо три верстви від монастиря понад Клевенью й досі росте густий дубовий ліс. Він належить монастиреви. Тут збудував собі св. Димитрій келію й на самоті віддавався літературній праці, пишучи свої славетні „Четии-Минеи". Монастирський „Скиток", із маленькою церковцею, двома хатинами й пасікою, вартий того, щоб відвідати його, бувши в Петро-Павловському монастирі. Його окраса — чудова алея зі спуском до Клевені, де в низу в ярі криниця.

Не довго пробув св. Димитрій в Петро-Павловському монастирі. Він перейшов до Чернигівського Єлецького монастиря. Вченого дослідника замінив новий ігумен, Мелетій Трофимович, людина зовсім іншої вдачі. Це також був дуже діяльний ігумен, але діяльність його обернута була на справи господарські. Дбав він і про нові ґрунти й млини, про записи на монастир, будував нові будівлі. Не цурався він, видко, й земних утіх; збереглся його лист до однієї пані сусідки, де він прохає прислати йому в дарунок „бочечку пива добренького, висталого, тоненького — на постний посилок". Господарний ігумен двічі нагадував пані Забилиній про її „обітницю" прислати йому в дарунок тую „бочечку пива". Мелетій правив монастирем на початку XVIII. століття. Минали роки. Все збільшувалося „послушенство" селян своїм державцям, чи то були окремі особи і старшини, чи колективи, як монастирі. Селяне пробували протестувати, але нічого згото не виходило; помалу на Гетьманщині встановлялися кріпацькі порядки. В 1724 році селяне, піддані Петро-Павловського монастиря, „невідомо ради якої причини зазявивши перед себе якоюсь шатость і огурство, належитої повинности і послушенства не хотіли оддавати", але генеральна канцелярія строгими приказами навернула їх до послуху. Мінялися часи, мінялися люде. Серед галерії маловідомих і звичайних рядових ігуменів на-при кінці століття в Петро-Павловському монастирі стала на чолі знов яскрава фігура. Це був Мелхиседек Значко-Яворський, знаменитий діяч Правобережної України.

Він був ігуменом у Мотронинському монастирі, що заховався серед густого ліса в Чигиринщині. Мелхиседек боровся за волю православної віри і пробував з початку легальних шляхів. Він оббивав пороги у Варшаві, випрохував у короля грамоти й накази про свободу віри. Їздив і в Петербург до Катерини. Але на далеких „кресах" польська шляхта й польська адміністрація не дуже то слухала королівських наказів. Мелхиседека, як провідника православної опозиції на Україні, хапають заковують у кайдани і везуть на суд у Київське Полісся. Тут постановляють його живцем замурувати. Але він і без того був пів мертвий від тяжкої неволі. Страшну кару припинили. На щастя, серед сторожів знайшлася добра душа, свій-же українець, козак Лещенко. Він добуває і крадькома передає вязневи паперу, замісць чорнила товче порох із водою, і писаний таким чорнилом лист козак везе в Переяслав до єпископа Гервазія Линцевського. „Владико святий — пише Мелхиседик — бідно стражду. Смертно болен, в желізах жестоких, не маю нічого". За допомогою своїх людей удалося втікти з тюрми. Мелхиседек іде до свого монастиря, де на той час серед послушників перебуває Максим Залізняк. Вибухає грізна Гайдамаччина і в народі йде чутка, що отець ігумен благословив гайдамаків на повстання. Звідси повстала опоетизована Шевченком легенда про вози зі „свяченими" ножами. Останній народній рух за волю скінчився трагічно. Під Коднею, недалеко Житоміра, замордовують сотні гайдамаків, а головного ватажка Гонту карають страшною смертю. Мелхиседек Значко-Яворський тікає на лівий беріг і тут, у тиші Петро-Павловського монастиря, доживає віку. Він будує муровані келії, браму з церковцею, кругом монастиря, замісць старої деревяної, ставить камяну стіну. Від братії вимагає строгого життя по уставу, лікує народ, який сходиться до нього з усіх усюд. Поховано Мелхиседека 1800 року в головній церкві біля південного входу. В ігуменських покоях висить його портрет: огрядна повна постать, із патерицею в руках, у невеличкій чернечій шапці. Обличчя суворо-спокійне й поважне.

Тепер монастир не має вже ні ґрунтів, ні маєтків. Не має він ні таких святощів, якіб приваблювали богомольців і даваліб значні прибутки. Монастир убогий, малолюдний і дуже неохайний. Братії мало, життя сонне й тихе. Ігумени подавлені господарськими клопотами і ніхто в монастирі не цікавиться тим, що так приваблює археольога й туриста... Самітно шумлять своїми широкими вітами клени й дуби в „Скитку", і стає зрозумілим, чому саме цей затишний закуток вибрав Дмитро Ростовський, щоб у повній самоті й спокою складати свій грандіозний твір, який придбав йому таку широку славу по всій Україні й Московщині.

Every Dollar Makes 'Em Holler!

U. S. Treasury Dept. —Courtesy Syracuse Post-Standard.

НАДПЛИВАЮТЬ КОМАНДОС!—Так, надпливають, але покищо практикуючи. Це тільки маневри американських вояків в Полудневій Каліфорнії, що вже виконали „рейд" і вертають на гумових човнах. Незабаром ті маневри переміняться в дійсність, як зачнемо відчиняти другий фронт.

НОВА НАЦІСТИЧНА КАМПАНІЯ ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА

ВАШИНГТОН. — Німецьке берлінське радіо вживає промови президента Рузвелта про інфляцію як притоки до нової кампанії проти Рузвелта. Призначені для заграничної консумції програми називають промову голосом розпуки. Видно, націстичний уряд хоче викликати враження, що Злучені Держави находяться в критичному економічному стані.

Японське радіо тепер займається найбільше радіовою промовою бувшого американського амбасадора в Японії, Джосефа Гру. Радіо каже, що амбасадор говорив неправду про трактування американців японцями, та закидає американцям, що вони не трактують добре японців по американських концентраційних таборах.

ДИВНА СМЕРТЬ ДИТИНИ

НЮТОН (Ню Джерзі). — Тут помер 5-літній хлопчина, Доналд Ледлі, дуже дивною смертю: він вкусив наладовану повітрям автомобілеву ґумову кишку і та трісла йому в зубах, та ушкодила легені так, що хлопчина дістав комплікації і помер.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в пятницю, 11. вересня, в годині 7:30, в українській гали на Норт Гудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас., Н. Головка, секр.

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

СТОРОЖ ЗО ЖІНКОЮ в обслугуванню дому на 22 фамілій без опалювання. Гаряча вода. Платня $20.00 і 3 кімнати, 625 East 9th St., New York. Голоситися від 6 до 8. вечером, або телефонуйте Beekman 3-1655. Питайте за п. Rupert-ом.

ВАСИЛЬ ПРИШЛЯК
ВИРІБНИК І ПРОДАВЕЦЬ МЕБЛІВ
"GRANT CIRCLE UPHOLSTERY CO., Inc."
2469 WEBSTER AVENUE
Near 188th St.
BRONX, N. Y.
Має на складі РІЖНІ МЕБЛІ доброї якости, по дешевій ціні.
Telephone: FOrdham 5-4666.

Д-Р С. ЧЕРНОВ
● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідоцтва.
● Геморойди й желяки лікуються без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2. Жінка-доктор до обслуги. X & Флюроскоп.—Екзамінація $2.00

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з цею прегарною металевою трумною, двома автами, караваном, бальсамуванням, вживанням Похоронного Дому і т. п. $295.00

Все, чого треба, з виїмком одіння й належитостей за церковну відправу й цвинтар.
S. KANAI KAIN
433 State St., Perth Amboy, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
Main Office:
383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347
Branch Office (Філія):
969 SOUTH BROAD STREET, TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661

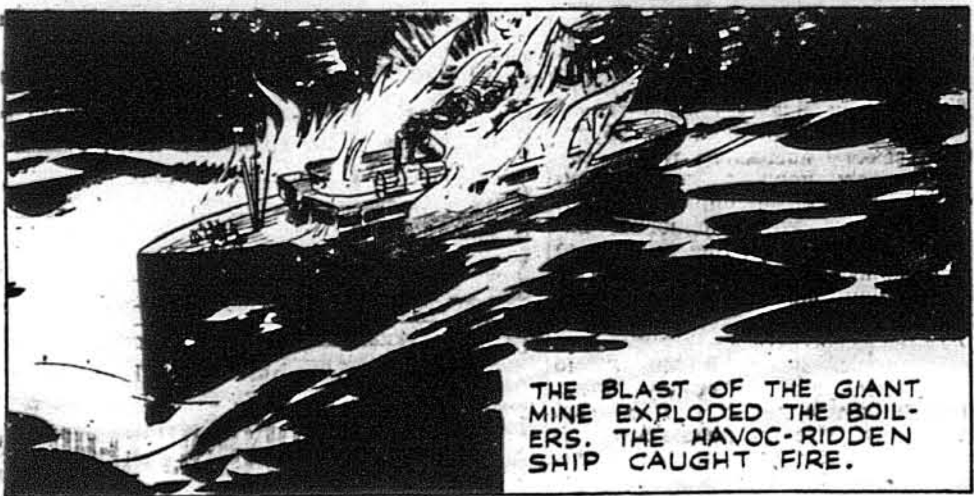
ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й околицю

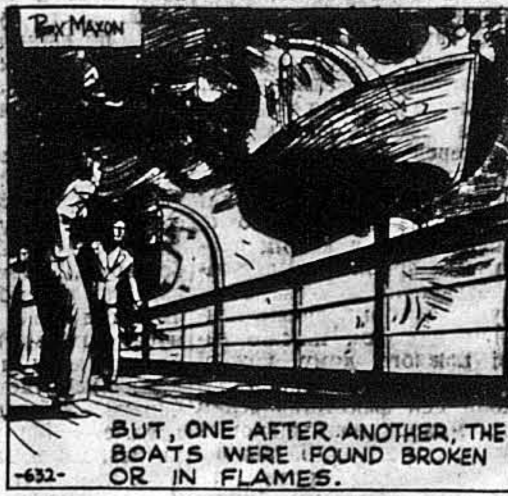
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРІБНИК
ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577

ТАРЗАН, ч. 635. Нещастя.

Кінець корабля затронув міну і спричинив страшну експльозію. Міна відразу знищила ту частину, в котрій містились машини.

Водночас міна спричинила вогонь, котрий почав поспішно захоплювати все, що могло горіти. На кораблі повстало величезне замішання.

Перелякані на смерть пасажири бігали з одного місця в друге і не знали що робити. Деякі з них скупчувались біля рятункових стацій.

Почали спускати на воду рятункові лодки. Але одна лодка за другою розбивалась, або запалювалась вогнем.